

PRZEGLĄD BIBLIOTECZNY

LIBRARY REVIEW

Rocznik 86

2018

zeszyt 2

Kwartalnik „Przeгляд Biblioteczny” jest wykazywany na liście czasopism punktowanych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego z liczbą 9 punktów

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

TREŚĆ

ARTYKUŁY

- LILIANNA NALEWAJSKA: Proces tworzenia oferty edukacyjnej w bibliotece akademickiej – na przykładzie Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie . . . 165
- EWA GŁOWACKA, TOMASZ WIĘCEK: Heuristic Evaluation of University Libraries' Mobile Websites in Poland (Analiza heurystyczna mobilnych stron internetowych polskich bibliotek uniwersyteckich) 194
- MAŁGORZATA GÓRALSKA: Zwrot afektywny a współczesne badania nad książką i czytelnikiem. Rekonesans badawczy 219
- ANNA MAŁGORZATA KAMIŃSKA: Środki naukowo-dydaktycznej komunikacji zdalnej środowisk akademickich 234

WYWIADY

- „Decyduje dom, dom i jeszcze raz dom...”. Z Jirím Trávníčkem – o czeskim czytelnictwie, rynku książki i bibliotekach – rozmawia Grzegorz Nieć 257

SPRAWOZDANIA

- „Bibliografie specjalne: rozwój i integracja”. Ogólnopolska konferencja naukowa (Warszawa, 7 maja 2018 r.) (*Bartłomiej Włodarczyk*) 267
- „Książka, prasa, radio, film i biblioteki w kształtowaniu dziedzictwa kulturowego II Rzeczypospolitej”. Międzynarodowa konferencja naukowa (Warszawa 8-9 maja 2018 r.) (*Michał Zajac*) 271

RECENZJE I PRZEGLĄDY PIŚMIENICTWA

Bożena Karzewska: <i>Nietypowi użytkownicy bibliotek. Poradnik psychologiczny.</i> Warszawa: Wydaw. SBP, 2018 (<i>Edyta Kosik</i>)	275
<i>Rozumienie świata. O warsztatach pracy z książką i czytelnikami.</i> Warszawa: Wy- daw. SBP, 2017 (<i>Piotr Dobrołęcki</i>)	278
Przegląd piśmiennictwa krajowego (<i>Barbara Koryś</i>)	279
Z lektur zagranicznych (<i>Jacek Wojciechowski</i>)	284
Z ŻYCIA SBP	299
KRONIKA ŻYCIA NAUKOWEGO 2017 (oprac. <i>Dorota Grabowska</i>)	309
KOMUNIKAT	
Nagroda Naukowa Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich im. Adama Łysa- kowskiego za rok 2017 (<i>Jadwiga Sadowska</i>)	331
WSKAZÓWKI DLA AUTORÓW	333

LILIANNA NALEWAJSKA
Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie
e-mail: l.nalewajska@uw.edu.pl

PROCES TWORZENIA OFERTY EDUKACYJNEJ W BIBLIOTECĘ AKADEMICKIEJ – NA PRZYKŁADZIE BIBLIOTEKI UNIWERSYTECKIEJ W WARSZAWIE

Lilianna Nalewajska od 2007 r. pracuje w Bibliotece Uniwersyteckiej w Warszawie w Oddziale Usług Informacyjnych i Szkoleń. Zajmuje się działalnością informacyjną i dydaktyczną, prowadzi badania użytkowników, w tym zagranicznych, oraz dotyczące edukacji informacyjnej. Publikowała m.in. w „Przeglądzie Bibliotecznym”, „Bibliotekarzu” oraz w „Poradniku Bibliotekarza”. Prowadzi również badania z zakresu kostiumologii.

SŁOWA KLUCZOWE: Edukacja informacyjna. Pedagogika biblioteczna. Biblioteka akademicka. Szkolenia biblioteczne. Potrzeby informacyjne. Użytkownicy informacji. Zachowania informacyjne. Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie.

ABSTRAKT: Teza/cel artykułu – Celem artykułu jest zaprezentowanie procesu tworzenia oferty edukacyjnej w bibliotece akademickiej. Opis elementów tego procesu, zastosowanych badań diagnostycznych, ich rezultatów oraz sposobów ich wykorzystania do stworzenia oferty edukacyjnej mogą posłużyć innym bibliotekom uczelnianym jako pomoc przy planowaniu oraz późniejszym monitorowaniu i promowaniu zajęć edukacyjnych. **Metody badań** – Opis etapów kilkuletniego procesu budowania oferty szkoleniowej; analiza stosowanych rozwiązań metodologicznych (formy szkoleń) z lat 2012-2017. Analizie poddano mocne i słabe strony powstałej oferty. W przypadku badania opinii użytkowników jako sposób postępowania badawczego wybrano metodę sondażu diagnostycznego, a jako metodę badawczą zastosowano ankietę. **Wyniki** – Proces tworzenia oferty edukacyjnej należy poprzedzać szerokim rozpoznaniem dotyczącym oferty szkoleniowej w systemie bibliotecznym uczelni. Niezbędne jest poznanie opinii odbiorców oferty szkoleniowej – studenci wykazali duże zainteresowanie korzystaniem ze szkoleń, z preferencją do dobrowolnego w nich uczestniczenia. Rezultaty badań diagnostycznych wskazały dwie równorzędnie preferowane formy szkoleń: prowadzone na miejscu w bibliotece, z możliwością interakcji z prowadzącym, oraz szkolenia online w formie krótkich tutoriali lub filmów. **Wnioski** – Tworzenie oferty edukacyjnej bibliotek uczelnianych należy poprzedzać badaniami diagnostycznymi potrzeb i umiejętności informacyjnych użytkowników w celu stworzenia oferty jak najlepiej odpowiadającej oczekiwaniom uczestników. Jest to proces długotrwały, ulegający fluktuacjom związanym z odbiorem oferty. Nieodzowne jest także promowanie szkoleń na uczelni wśród zróżnicowanych kręgów odbiorców (studenci, doktoranci, pracownicy naukowci).

EWA GŁOWACKA
Instytut Informacji Naukowej i Bibliologii
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
e-mail: IINiB UMK egt@umk.pl

TOMASZ WIĘCEK
Student Architektury Informacji
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
e-mail: 273802@stud.umk.pl

ANALIZA HEURYSTYCZNA MOBILNYCH STRON INTERNETOWYCH POLSKICH BIBLIOTEK UNIWERSYTECKICH

Ewa Głowacka, dr hab. dyrektor Instytutu Informacji Naukowej i Bibliologii UMK. Jej zainteresowania naukowe koncentrują się wokół oceny jakości zasobów i usług biblioteczno-informacyjnych, metodologii badań informatologii i bibliotekoznawstwa oraz indywidualnej przestrzeni informacyjnej pracowników naukowych i studentów. Jest autorką czterech książek, z których najnowsze to „Kultura oceny w bibliotekach: obszary, modele i metody badań jakości zasobów oraz usług biblioteczno-informacyjnych” (Toruń, 2015) oraz „Mechanisms of the Formation and Evolution of Personal Information Spaces in the Humanities” (Poznań, 2017, we współpracy z Mirosławem Górnym, Małgorzatą Kisilowską i Zbigniewem Osińskim). Ponadto jest autorką kilkudziesięciu artykułów oraz redaktorem kilku prac zbiorowych.

Tomasz Więcek, absolwent studiów licencjackich zarządzanie informacją i bibliologia na UMK, student I roku studiów magisterskich na tym kierunku. Równolegle studiuje architekturę informacji. Interesuje się technologiami mobilnymi.

SŁOWA KLUCZOWE: Mobilne strony internetowe. Biblioteki uniwersyteckie w Polsce. Analiza heurystyczna. Benchmarking. Interfejs użytkownika. Urządzenie mobilne. Telefon komórkowy.

ABSTRAKT: Teza/cel artykułu – Zagadnienie oceny uniwersyteckich usług mobilnych nie zostało jeszcze dokładnie zbadane, zwłaszcza w Polsce. Takie badania należy jednak prowadzić, ponieważ coraz więcej użytkowników stron internetowych bibliotek uniwersyteckich – a przede wszystkim studentów – korzysta z urządzeń mobilnych w poszukiwaniu potrzebnych informacji. Mobilne wersje uniwersyteckich stron internetowych nie stały się w Polsce do tej pory szczególnie powszechne. Tylko 4 z 10 największych polskich bibliotek uniwersyteckich posiada mobilne strony internetowe. W artykule przedstawiono analizę ich

jakości w celu rozpoznania najlepszych rozwiązań. **Metoda badań** – Zastosowano metodę jakościowo-heurystyczną i benchmarking. Kwestionariusz badania obejmował zarówno zawartość stron internetowych, jak i funkcjonowanie usług. **Wyniki i wnioski** – najlepsze usługi mobilne świadczy Biblioteka Uniwersytecka w Toruniu; pozostałe strony bibliotek okazały się mniej atrakcyjne, głównie z powodu ograniczeń związanych z dostępnością informacji. Jednak żaden z ocenianych serwisów nie otrzymał maksymalnej liczby punktów. Wyniki badań pokazują, które elementy mobilnych stron bibliotek wymagają poprawy.

MAŁGORZATA GÓRALSKA
Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa
Uniwersytet Wrocławski
e-mail: malgorzata.goralska@uwr.edu.pl

ZWROT AFEKTYWNY A WSPÓŁCZESNE BADANIA NAD KSIĄŻKĄ I CZYTELNIKIEM. REKONESANS BADAWCZY

Małgorzata Góralska, dr hab. jest kierownikiem Zakładu Książki Współczesnej i Edytorstwa w Instytucie Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego. Główny obszar jej zainteresowań badawczych skoncentrowany jest wokół zagadnień rewolucji cyfrowej oraz współczesnego oblicza kultury książki. Opublikowała m.in. *Piśmienność i rewolucja cyfrowa* (Wrocław, 2012), *Książki, nowe media i ich czasoprzestrzeń* (Warszawa, 2009), a także liczne artykuły i hasła w *Encyklopedii książki* (Wrocław, 2017).

SŁOWA KLUCZOWE: Zwrot afektywny. Bibliologia. Czytelnik. Emocje książkowe.

ABSTRAKT: Teza/cel artykułu – Zwrot afektywny jest jednym z intensywniej rozwijających się nurtów badawczych w humanistyce współczesnej. Znaczenie czynników emotywnych w procesach komunikacyjnych dostrzegalne jest również w odniesieniu do zachowań i wypowiedzi stanowiących podstawę wymiany informacji w mediach masowych. Celem artykułu jest przedstawienie potencjalnych możliwości rozwinięcia badań nad afektami, emocjami i uczuciami charakterystycznymi dla kultury książki, w tym także wykazanie przydatności zasobów sieciowych w ich poznaniu. **Metoda badań** – Wykorzystano jakościową analizę danych wtórnych (ang. *desk research*), stanowiących posty użytkowników forum Książki na witrynie Gazeta.pl. Ze względu na ograniczony charakter badania pod uwagę brane były jedynie wypowiedzi zawierające słowa, których desygnaty mieszczą się w kategorii emocji podstawowych (strach, złość, smutek i radość). **Wyniki i wnioski** – W efekcie osiągnięto złożony i wielowymiarowy obraz emocji książkowych, a także uzyskano potwierdzenie przydatności źródeł internetowych w ich dalszym badaniu.

ANNA MAŁGORZATA KAMIŃSKA
Instytut Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej
Uniwersytet Śląski w Katowicach
e-mail: anna.kaminska@us.edu.pl

ŚRODKI NAUKOWO-DYDAKTYCZNEJ KOMUNIKACJI ZDALNEJ ŚRODOWISK AKADEMICKICH

Anna Małgorzata Kamińska, dr, adiunkt w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach oraz pracownik Biblioteki Głównej Politechniki Śląskiej w Gliwicach. Jej zainteresowania naukowe skupiają się wokół obszarów informatologii, naukometrii, bibliologii oraz komunikacji naukowej. Jej ważniejsze publikacje z ostatniego roku to: *Bibliografia zawartości zeszytów naukowych Akademii Górniczo-Hutniczej z dziedziny górnictwa z lat 1945-1989 z indeksem autorów oraz indeksem słów kluczowych* (Kraków, 2017), *ProBIT – prospektywna metoda tworzenia trawersowalnych indeksów cytowań a współczesne problemy organizacji przestrzeni informacji w tradycyjnych bibliograficznych bazach danych* („Zagadnienia Informatyki Naukowej” 2017, nr 1), *Miary podobieństw łańcuchów znakowych a deduplikacja rekordów w bibliograficznych bazach danych* („Przegląd Biblioteczny” 2017, nr 4) oraz *Potencjał bibliometryczny bibliograficznej bazy danych CYTBIN w świetle prostych i złożonych wskaźników analitycznych* („Bibliotheca Nostra” 2017, nr 2).

SŁOWA KLUCZOWE: Środki komunikacji zdalnej. Badania środowisk akademickich. Preferencje metod komunikacji. Trendy zmian.

ABSTRAKT: **Teza/Cel artykułu** – Wraz z postępowaniem cywilizacyjnym i rozwojem technologii ewoluują środki, metody i narzędzia komunikacji. Kierunki tej ewolucji wytycza potrzeba skutecznej komunikacji, przy czym skuteczność ta może być różnie definiowana w zależności od komunikacyjnych potrzeb danej społeczności. Celem artykułu jest przedstawienie wyników badań nad środkami komunikacji wykorzystywanymi w obrębie różnych grup społeczności akademickiej oraz próba identyfikacji trendów zmian preferencji wykorzystania poszczególnych środków. **Metody badawcze** – Dane potrzebne do realizacji badań zgromadzono za pomocą metody wywiadu ankietowego z wykorzystaniem kwerend zamkniętych. Analizy i wyciąganie wniosków ułatwiły techniki wizualizacji danych zgromadzonych uprzednio do określonych grup demograficznych. Nominalne oraz porządkowe charakterystyki poszczególnych atrybutów zgromadzonych danych pozwoliły w końcowej części artykułu na zastosowanie formalnego aparatu statystycznego w postaci testu chi-kwadrat, umożliwiającego weryfikację hipotez postawionych w artykule zgodnie z założonym poziomem istotności. **Wyniki** – Przedstawione wyniki pozwalają zidentyfikować najchętniej używane środki komunikacji w obrębie poszczególnych grup demograficznych społeczności akademickiej oraz preferencje/oczekiwane kierunki zmian w tym obszarze. Badania wykazały również w sposób formalny, że preferencje w wyborze środków komunikacji nie zależą od płci, ale zależą od wieku poszczególnych członków społeczności.

Wnioski – Przeprowadzone badania wykazują spore oczekiwania zmian w zakresie wykorzystywanych środków komunikacji w społeczności akademickiej. Wyniki uzyskane w ramach niniejszych analiz posłużyć mogą do lepszego planowania modernizacji procesów komunikacyjnych pomiędzy jednostkami organizacyjnymi uczelni a ich pracownikami oraz studentami, jak również wewnątrz samej społeczności nauczycielsko-studenckiej. Zależność preferencji środków komunikacji od wieku członków tej społeczności oraz ciągły rozwój technologii pozwalają przypuszczać, że z upływem czasu badane preferencje będą ulegać dalszym zmianom.